

hvorledes min Fader som gammel Bondeven vilde have tænkt, talt og arbejdet i denne Sag, er et meget vanskeligt og vidtløftigt Problem at komme ind paa, der bevæger man sig i rene Hypoteser. Som gammel Bondeven var han besjælet af Kærlighed til Bønderne, men ogsaa af Kærlighed til Retfærdighed. Hans Søn, som staar her, har Kærlighed til Bønderne og har ogsaa Kærlighed til Retfærdighed, saa han og jeg havde nok fundet hinanden. Hvis min afdøde Fader havde staaet lige over for det foreliggende Tilfælde, vilde han vist have afvejet, i hvilket Forhold Afgørelsen her skulde træffes efter Kærlighed til Bønderne og efter Kærlighed til Retfærdighed, og der stiller Forholdet sig noget anderledes nu, end det vilde have stillet sig for 30—40 eller 50 Aar siden. Den Gang kunde man maaske ofre en lille Smule af den almindelige Samfundsretfærdighed paa Bøndernes Alter, da var Bondestanden nemlig en undertrykt Stand, som kunde trænge til Hjælp, selv hvor det maaske ikke ligefrem kunde forsvares over for den strenge Statslogik. Man gjorde det den Gang, og det er godt, man gjorde det, man kom derved ud over meget af Fortidens Uret. Men den højtærede Landbrugsminister, der sidder her som sjællandsk Bonde og som Landbrugsminister, som den ypperste i sin Stand og som den første Bonde, der er kommen ind som Minister i vor Stat, og der sidder ikke blot som en Pryd for Bondestanden, men for vort hele Samfund, hvad jeg har gjort mit til, at mine Samfundsfæller her i Kjøbenhavn skulde faa Øjet op for, vil ikke sige, at den danske Bondestand er en undertrykt Stand, som trænger til en Gave. Den er kommen langt ud over det. Den danske Bondestand, der i Øjeblikket styrer den danske Stat, skal baade for sin egen Skyld og for hele Statens Skyld se paa, hvad der er retfærdigt, fordi det vil baade os allesammen bedst. Jeg vil tilføje, at jeg haaber ogsaa, den vil gøre det. Ikke blot er Bondestanden den mægtigste Stand i Øjeblikket, men tillige den politisk bedst oplyste Stand, der har baaret hele vort politiske Arbejde Generationer igennem og ved saa mange Lejligheder har lagt Retfærdighedsfølelse og Samfundsfølelse for Dagen. Jeg nærer ikke Mistillid til den og haaber, at den skal finde det Rette.

Den højtærede Minister mente, at naar jeg kunde sætte mig imod dette Tiendelovforslag, var jeg en Ven af Ulighed. Jeg

har udtrykkelig sagt, at det er jeg ikke. Jeg anerkender, at der findes i Danmark Folk, der ere Tiendeydere, og Folk, der ikke ere Tiendeydere, og jeg har erklæret, at jeg godt kunde gaa med til en Tvangsafløsning af Tienden saaledes, at alle Medborgere bleve satte paa samme fri Fod, som de ere, der ikke svare Tiende. Jeg har sagt, at jeg kunde være med til en Tvangslov, men som Skatteborger og som Repræsentant for andre Skatteborgere maa jeg vide, hvad den koster, og overveje det Tidspunkt, hvor Staten kan taale at bære Skatten, om det er nødvendigt at bære den nu, eller om det ikke kan opsættes til senere, om Offeret ikke er større, end Sagen er værd, om ikke de, der ere under Uligheden, selv kunne bære en større Del af Byrden. Det er jeg berettiget til som Folkerepræsentant, men jeg kæmper ikke for Uligheden, jeg vedkender mig at kæmpe for Ligheden mellem alle Statsborgere baade i dette og andre Forhold.

Den højtærede Minister mente, at jeg manglede Forstaaelse specielt af denne Sag. Jeg mangler selvfølgelig Forstaaelse paa mange andre Punkter, og jeg er glad ved, naar jeg faar Oplysning, hvor jeg mangler Forstaaelse. Med Hensyn til Tiendesagen forstaaer jeg ikke det retfærdige, hverken det nationaløkonomisk eller samfundsmæssigt retfærdige, i det foreliggende Lovforslag, og jeg var derfor glad ved at skulle høre den ærede Ministers Foredrag, thi jeg haabede derved at faa Oplysninger, hvorefter jeg vilde være i Stand til at forstaa det retfærdige i Forslaget og derefter se med mildere Øjne derpaa. Jeg fik ikke denne Forstaaelse. Det kan være min Fejl. Det kan ogsaa være, at Ministerens Grunde ikke vare overbevisende nok eller ikke vare overbevisende nok for mig. Jeg vil imidlertid gerne have, at Ministerens Grunde kunne overbevise andre om, at det er mig, der tager fejl, og ikke Ministeren. Sagen er nemlig, at det Statsbidrag, her er Tale om, betragter jeg som for højt. Rationelt set kan jeg ikke se, at det i og for sig er en Samfundsopgave at afløse Tienden fra de Gaarde, hvorpaa den hviler, fordi den i Øjeblikket ikke hviler paa alle Gaarde. Jeg siger Gaarde, jeg mener dermed Gaarde og Huse, men da Husene have saa lidt Jord, spiller Tienden ikke saa stor en Rolle der. Men at afløse den paa den Jord, hvorpaa den hviler, fordi den hviler paa nogen Jord og ikke paa al Jord, kan jeg i og for sig ikke se er en stor og vigtig Samfundssag. Det kan være min Fejl,